

Aplikovaný výzkum – absence vymezení, priorit a systému podpory

Dne 5. listopadu 2015 se na rektorátu VUT v Brně v rámci celoroční kampaně Rok průmyslu a technického vzdělávání konal diskusní panel Od myšlenky k byznysu – průmysl a inovace. Pořadatelem byl Svaz průmyslu a dopravy ČR spolu s nakladatelstvím *Economia*. Řešil tři propojená témata: spolupráci škol a praxe, propojení aplikovaného výzkumu v akademickém prostoru a firem a systémovou podporu výzkumu a vývoje v ČR.

Vzdělávací systém na prahu zásadních změn

Podle Pavla Juříčka, člena představenstva Svazu průmyslu a dopravy, dnes v průmyslu zcela chybí využití znalostí získaných v rámci vzdělávání. Samotná kvalita vzdělávání, z jeho pohledu, klesla a rozvoj domácího průmyslu trpí širokou nabídkou vzdělávání se špatnou návazností na praxi. Firmy jsou jen příjemcem „vycvičených pracovníků“. V této souvislosti zmínil projekt *Pospolu*, který se zabývá podporou spolupráce škol a firem se zaměřením na odborné vzdělávání v praxi. Cestou k propojení podniků a univerzit je zapojení klasických iniciativ.

Podle Marka Jetmara, poradce místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace, je v první linii právě vzdělávací systém. Podle jeho slov je zde určitá bariéra, co se týče zaměření vzdělávacích programů. V současném světě právě zde nastávají radikální změny, např. v Německu v souvislosti s projektem *Industrie 4.0*. Kdo tento vývoj nezachytí, skončí. Jde o zásadní posun, který souvisí se změnou fungování společnosti. Je třeba, aby vzdělávací programy na vysokých školách umožnily interdisciplinaritu. Současný model není vyhovující a změny jsou nutné. Vždyť Česká republika je spolu s Německem nejvíce průmyslovou zemí EU.

Pojem aplikovaného výzkumu není vymezen

Co se týče propojení aplikovaného výzkumu ve školách a akademických ústavech a firem, uvedla Jana Říhová, ředitelka odboru podpory vysokých škol a výzkumu MŠMT, že akademické prostředí má oproti průmyslové praxi pomalejší reakce. Vůle musí být na obou stranách, ministerstvo školství podle jejích slov nemůže být prostředníkem spolupráce.

Formálně však v České republice chybí vymezení aplikovaného výzkumu, včetně identifikace jeho priorit.

Další fází je tzv. transfer technologií, který akademická sféra stále „neumí“. V současné době je centrum transferu technolo-

gií spíše než obchodním střediskem právním tzv. helpdeskem.

Cílem vývoje není udělení patentu, ale jeho využití v praxi

Josef Kratochvíl, předseda Úřadu průmyslového vlastnictví, uvedl, že se české firmy dosud nenaučily používat znalosti a zkušenosti zahraničních kolegů. „Stále neumíme sledovat stav techniky ve svém oboru, pouze těžíme z příruček a z toho, co náhodně někde zjistíme.“ Podle Kratochvíla je 80 % všech technických informací na internetu; firmy, které s tímto informačním zdrojem pracují, z toho velmi těží. Ochrana duševního vlastnictví u nás není třeba, protože je de facto nemáme. Databáze *Espace-net.com*, studnice technického vědění světa, obsahuje 90 milionů technických řešení rozdělených do 250 tisíc oborů a je přístupná zdarma. České firmy se musí naučit nejprve si zjistit, kam se dostala technika v daném oboru, a nezačínat výzkum od čistého stolu. Jestliže společnost skutečně vymyslí něco lepšího, je zde patentový systém, který je podle Kratochvíla nejlepším marketingovým nástrojem technických inovací na světě a není drahý, když je používán rozumně. Navíc existuje nákladově velmi efektivní systém smluv o patentové spolupráci (PCT – *Patent Cooperation Treaty*), jež dávají přihlašovatelé, technickému inovátorovi, vědci, výzkumníkovi, vývojáři nebo podnikateli třicet měsíců času na nabídku využití jeho řešení. Jestliže se mu v těchto třiceti měsících nepodaří jeho technické řešení zpeněžit, nemá obvykle smysl se pokoušet o další patentovou ochranu v zahraničí, a není tedy třeba vynakládat miliony na zahraniční patenty.

V oblasti smluv o patentové spolupráci však Česká republika se svými asi 150 přihláškami ročně zaostává. Sousední Rakousko přihlásí každý rok desetinasobek tohoto počtu. Od toho se však odvíjí i následný příjem z patentových licencí. České firmy smlouvy o patentové spolupráci využívají málo. A právě aktivní působení v oblasti smluv o patentové spolupráci je cestou k úspěšné komercializaci výzkumu. Při-

tom jde o přímou cestu ke zdrojům. Například roční příjmy z licencí v Nizozemí jsou ve velikosti českého hrubého domácího produktu.

Současná forma financování výzkumných center není udržitelná

Z hlediska systémové podpory výzkumu a vývoje české firmy stále nejsou schopny využívat veřejnou infrastrukturu vybudovanou za prostředky státu na podporu aplikovaného výzkumu. Podle Českého statistického úřadu bylo za minulý rok na výzkum a vývoj vynaloženo 85 miliard korun, což je nárůst o asi 5 miliard. Podílely se na něm především firmy, které investovaly ze svých zdrojů přibližně 5,5 miliardy korun. Z 85 miliard korun činí výdaje soukromého sektoru zhruba 45 miliard. Avšak pouze jedna miliarda korun přitom putuje ze soukromého do veřejného sektoru.

Podle Petra Poráka z odboru implementace strukturálních fondů na ministerstvu průmyslu a obchodu je financování výzkumu a vývoje v České republice nahrazováno strukturálními fondy. Nikdo však nechce vědět, co bude, až fondy „vyschnou“. Absenci zdrojů na aplikovaný výzkum lze připodobnit ke psu honícímu se za svým ocasem. Podle Poráka si výzkumná centra vystavěná v posledních několika letech nesmí podle pravidel Evropské unie na sebe vydělávat. Tato výzkumná centra tedy musí stát dotovat, a proto nemá prostředky na aplikovaný výzkum. Účastníci diskuse se shodli na tom, že se zde v tomto ohledu projevuje nesystémovost. Oproti roku 2012 je v současné době podpora aplikovaného výzkumu na poloviční úrovni. Čtyřicet výzkumných center má podporovat využití výsledků výzkumu v českém průmyslu a pomáhat mu tak v zajišťování větší konkurenceschopnosti. Pro výzkumná centra však byly nastaveny parametry, které naprosto neodpovídají požadavkům českého hospodářství. Původně měla centra navázat spolupráci s firmami a z toho čerpat, ale monitorovací indikátory byly změněny tak, že centra opouštějí spolupráci s firmami a jsou dotována ze státního rozpočtu. Pozitivní zprávou pro firmy tak může být alespoň konsenzus zúčastněných diskutujících, že dotace ze strukturálních fondů nejsou dlouhodobě udržitelnou formou financování těchto výzkumných center.

Jitka Sládková